

Yli 32 miljoonaa euroa Suomen Akatemian EU-pohjaiseen rahoittajayhteistyöhön Horisontti 2020 -puiteohjelman aikana

Suomen Akatemiassa selvitettiin keväällä 2020 Akatemian osallistumista EU-pohjaiseen rahoittajayhteistyöhön eli eurooppalaisiin kumppanuusohjelmiin. Tarkasteltavina olivat Horisontti 2020 -puiteohjelman ERA-NET -ohjelmat, Joint Programming -aloitteet (JPI), European Joint Programme (EJP), Coordination and Support Action (CSA) -aloitteet sekä itsenäisten¹ kansainvälisten rahoittajaverkostojen haut, joihin Akatemia on osallistunut vuosina 2014–2019². Selvitys oli tarpeen, sillä nykyinen puiteohjelma päättyy vuoden 2020 lopulla, ja parhaillaan on käynnissä myös eurooppalaisen kumppanuusmaiseman yksinkertaistaminen.

Tavoitteet ja aineisto

Selvityksen tavoitteena oli tarkastella sekä Akatemian rahallista ja työmäärällistä panostusta EU-kumppanuuksiin. Rahoitustoiminnan lisäksi kartoitettiin mm. verkostojen muita toimia, rahoituksen jakautumista tutkimusteemoittain ja organisaatioittain, yhteishankkeiden määrää EU:n ulkopuolisten maiden kanssa sekä yleisemmin toiminnan hyötyjä ja haasteita. Selvitystä varten kerättiin tietoja muun muassa Akatemian järjestelmistä, raporteista ja [ERA-LEARN-tietokannasta](#). Rahoitustietoja täydennettiin Akatemian tiedeasiantuntijoille suunnatulla kyselyllä ja haastatteluilla. Lisäksi Webropol-kyselyn avulla selvitettiin yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuspalveluiden edustajien näkemyksiä kumppanuushauista verrattuna puiteohjelmien konsortiohankerahoitukseen. Alun perin sisäiseen käyttöön laaditun selvityksen keskeiset havainnot esitellään tässä ulkoisille sidosryhmille.

Rahoituksen volyymi ja jakautuminen

Horisontti 2020 -puiteohjelman aikana (2019 loppuun mennessä) Akatemia on osallistunut 32 erilaiseen kumppanuuteen. Näiden kautta Akatemia on ollut mukana 46 haussa, joita se on rahoittanut yhteensä noin 32,3 miljoonalla eurolla. Näiden 46 haun kautta on kokonaisuudessaan rahoitettu 145 tutkimushanketta suomalaisissa korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Hankerahoitus on jakautunut laajasti 25 suomalaiselle organisaatiolle. Eniten yksittäisiä hankkeita saaneet yliopistot ovat Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Oulun yliopisto ja Tampereen yliopisto. Tutkimuslaitoksista puolestaan Luonnonvarakeskus, Suomen Ympäristökeskus, Ilmatieteenlaitos ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy ovat menestyneet parhaiten hankkeiden määrässä mitattuna.

Akatemian kumppanuusrahoitus on jakautunut tieteenaloittain suurin piirtein seuraavasti: biotieteiden, terveyden ja ympäristöalojen kumppanuuksia on rahoitettu noin 22 miljoonalla eurolla, mikä on noin 68 prosenttia koko rahoitussummasta. Kulttuuri- ja yhteiskuntatieteiden alojen kumppanuuksia on

¹ Itsenäisillä verkostoilla tarkoitetaan rahoittajayhteistyötä, jossa ei ole mukana EU-rahoitusta. Selvityksessä olivat mukana seuraavien itsenäisten verkostojen järjestämät haut: ELSA (Ethical, Legal, and Social Aspects of Neuroscience), EU-CELAC Interest Group (Funding agencies from Latin America, the Caribbean and Europe wishing to collaborate in bi-regional science, technology and innovation) ja Solar Driven Chemistry. Lisäksi selvityksessä huomioitiin globaali verkosto Belmont Forum (Partnership of funding organizations, international science councils, and regional consortia committed to the advancement of transdisciplinary science on global environmental change), johon osallistuu laajasti myös eurooppalaisia rahoittajia.

² Selvityksen ulkopuolelle rajattiin ne seitsemänten puiteohjelmaan (2007-2013) kytkeytyvät kumppanuudet, joita Akatemia on rahoittanut vielä kahdeksannen puiteohjelman aikana, mutta jotka eivät enää kirjoitushetkellä olleet aktiivisia.

rahoitettu noin 7,1 miljoonalla eurolla (22 prosenttia kokonaisrahoituksesta). Luonnontieteiden ja tekniikan alojen kumppanuuksien kokonaisvolyymi on puolestaan 3,2 miljoonaa euroa (10 prosenttia kokonaisrahoituksesta). Vajaat kolme miljoonaa euroa kumppanuusrahoituksesta on kanavoitu akatemiaohjelmien kautta. Akatemian rahoituksen lisäksi Euroopan komissio maksaa yhteisrahoitteisissa eli co-fund-kumppanuuksissa hankkeisiin oman osuutensa (top-up). Sen kokonaismäärä tarkastelujaksolta ei ole vielä tiedossa, koska komissiosta kotiutettava hankerahoitus maksetaan viiveellä.

Rahoittajaverkoston muut toimet

Rahoittajaverkostot toteuttavat hakujen lisäksi melko laajasti myös muita tehtäviä, joihin Akatemiakin on osallistunut. Yksi keskeisimmistä on strateginen työ, esimerkiksi strategisten tutkimus- ja innovaatioagendojen laatiminen (Strategic Research and Innovation Agenda, SRIA) ja niihin liittyvät erilaiset suunnittelu- ja koordinaatiotoimet. Lisäksi Akatemian virkahenkilöt ovat osallistuneet mm. tieteellisten konferenssien järjestämiseen, hankkeiden aineistohallintaohjeiston ja avoimen datan periaatteiden laatimiseen, tietokantojen koostamiseen ja selvitysten tekoon. Osana kumppanuuksia Akatemia on ollut mukana järjestämässä tutkijoiden lisäkoulutusmahdollisuuksia, yhteistyöfoorumeja sekä nuorten tutkijoiden tukitoimia. Kaiken kaikkiaan akatemialaisten työpanos eurooppalaisiin kumppanuuksiin, rahoitushakujen koordinaatioon ja muihin yhteisiin toimiin oli keskimäärin 2,5 henkilötyövuotta vuosittain tarkastelujaksolla.

Kumppanuushakujen hyödyt tutkimusorganisaatioille

Yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkimuspalvelujen edustajille toteutettuun kyselyyn saatiin kattavasti vastauksia. Yhteenvetona vastausten pohjalta voidaan todeta, että sekä kumppanuushaut että puiteohjelman konsortiohankehaut ovat tutkimusorganisaatioille keskeisiä rahoitusmuotoja ja niiden kautta rahoitettua tutkimusta pidetään tärkeänä tai erittäin tärkeänä, joskin konsortio-hankehaut erottuvat hieman edukseen verrattuna kumppanuushakuihin. Lisäksi kumppanuushakuja pidetään konsortiohankehakuja helpompina rahoitusta hakevalle. Kumppanuushankkeiden myös nähdään edistävän EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tehtävää tutkimusyhteistyötä hieman enemmän kuin puiteohjelman konsortiohankkeiden. Kyselyn kautta sidosryhmät myös toivoivat Akatemialta enemmän kumppanuuksiin liittyvää tiedotustoimintaa ja mahdollisuutta olla entistä tiiviimmin mukana kumppanuushakujen suuntaamisessa.

Yhteistyö kolmansien maiden kanssa

Kumppanuusverkostoissa edistetään myös eurooppalaisen tutkimusalueen tutkimusyhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. Akatemian kansainvälisen [linjauksen](#) (2017-2021) mukaan Akatemian globaali yhteistyö tapahtuu pääosin monenkeskisissä verkostoissa. Tällöin on keskeistä tarkastella, kuinka tavoite todellisuudessa ERA-pohjaisissa kumppanuuksissa toteutuu. Suuressa osassa tiederahoittajien kumppanuusverkostoja on myös EU:n ulkopuolisia partnereita, mutta koska rahoittajien osallistuminen hakuihin vaihtelee hakukohtaisesti ja hakuihin voivat osallistua myös

verkoston ulkopuoliset rahoittajat, verkoston koostumuksen perusteella ei vielä voida sanoa missä määrin kukin kumppanuus tukee konkreettista tiedeyhteistyötä suomalaisten ja EU:n ulkopuolisten tutkijoiden kesken. Tehdyssä selvityksessä pyrittiinkin kartoittamaan, kuinka monessa toteutuneessa ja Akatemian rahoittamassa ERA-Net- ja muussa kumppanuushankkeessa on mukana sekä suomalaisia että EU:n ulkopuolisia hankepartnereita.

Selvityksen mukaan suomalaisilla tutkijoilla on kumppanuushankkeissa partnereita ainakin 36³:ssa eri EU:n ulkopuolisessa maassa. Samassa hankkeessa voi myös olla mukana enemmän kuin yksi toimija samasta maasta. Tärkeimmät EU:n ulkopuoliset partnerimaat hankkeissa ovat Norja, Yhdysvallat ja Kanada (10 tai enemmän yhteishanketta ko. maiden tutkijoiden ja suomalaisten välillä). Seuraavaksi yleisimmät kumppanimaat hankkeissa olivat Argentiina, Venäjä ja Sveitsi. Muiden maiden osalta hajonta on suurta (1-4 yhteishanketta per maa). Voidaan siis todeta, että kumppanuudet tukevat myös globaalia yhteistyötä, joskin globaalien kumppanien määrä vaihtelee suuresti verkostoittain ja hankkeittain. Globaaliyhteistyön kannalta selvästi eniten hyötyä on luonnollisesti ollut verkostoista, jotka ovat jo lähtökohtaisesti suuntautuneet Euroopan ulkopuolisten maiden ja alueiden kanssa tehtävään yhteistyöhön⁴.

Kumppanuuksien hyötyjä ja haasteita Akatemian näkökulmasta

Rahoittamalla kumppanuuksia Suomen Akatemia osallistuu osaltaan eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA):n vahvistamiseen. Lisäksi kumppanuudet vahvistavat Akatemian yhteistyötä ja näkyvyyttä muiden rahoittajaorganisaatioiden kanssa sekä kansallisesti että kansainvälisesti, ja lisäävät tiedepoliittisia vaikutusmahdollisuuksia komissioon ja puiteohjelmiin. Kumppanuuksien kautta saadaan myös EU:n tutkimusrahoitusta suomalaisille tutkimusorganisaatioille. Kansallinen rahoittajayhteistyö Suomen Akatemian, Business Finland ja ministeriöiden kesken mahdollistaa sektorirajat ylittävien hankekonsortioiden muodostamisen. Lisäksi kumppanuudet tukevat Akatemian omien ohjelmien kansainvälisiä yhteyksiä.

Kumppanuuksista vastaavien virkhenkilöiden mukaan keskeisimpiä haasteita kumppanuustyössä puolestaan ovat muun muassa ERA-NET-toimijoiden erilaisten aikataulujen ja toimintatapojen yhteensovittaminen Akatemian omien toimintaprosessien kanssa. Tämä voi tehdä prosessista monimutkaisen sekä rahoittajaorganisaatioille että rahoituksen hakijoille. Vaikka pienilläkin rahoitusbudjeteilla nähtiin olevan positiivisia vaikutuksia vaikuttavan tutkimuksen edistämiseksi, kumppanuuksiin varattujen rahoitusbudjettien pienuus itsessään nähtiin haasteena.

Uusi puiteohjelmakausi tuo muutoksia eurooppalaisiin kumppanuuksiin

Uuden Horisontti Eurooppa -puiteohjelman (2021-2027) myötä komissio pyrkii uudistamaan eurooppalaisten kumppanuuksien kokonaisuutta. Tuleva puiteohjelma yksinkertaistaa kumppanuusrakennetta aiempaa strategisemmän kumppanuusportfolion kautta ja tiivistää yhteyksiä eri

³ Maat: Argentiina, Australia, Bolivia, Brasilia, Chile, Dominikaaninen Tasavalta, Ecuador, Egypti, Etelä-Afrikka, Ghana, Guatemala, Hong Kong, Intia, Israel, Japani, Kanada, Kenia, Kiina, Kuuba, Nepal, Nigeria, Norja, Malawi, Meksiko, Pakistan, Panama, Peru, Saudi-Arabia, Senegal, Sveitsi, Tansania, Turkki, Uganda, Uruguay, Yhdysvallat ja Venäjä.

⁴ Tällaisia verkostoja ovat ERA-NET RUS, Equip, ERA-Net LAC ja EU-CELAC Platform, Transatlantic Platform, LEAP-Agri, JPI AMR ja EDCTP2. Lisätietoa mainituista verkostoista löytyy [Suomen Akatemian verkkosivuilta](#).

EU-politiikkojen- ja instrumenttien välillä. Muutosten tavoitteena on muodostaa suurempia ja vaikuttavampia kokonaisuuksia, siirtyä pitkäjänteisempään suunnitteluun sekä vähentää ERA-verkostojen ja -hakujen päällekkäisyyttä. Tässä työssä Akatemian tiedeasiantuntijat ovat aktiivisesti mukana. Selvityksen perusteella myös kumppanuusyhteistyön kotimaisen vaikuttavuuden ja lisäarvon seuranta sekä viestintää pyritään jatkossa kehittämään.

Suomen Akatemia tulee osallistumaan tieteellisten toimikuntiansa priorisoimiin Horisontti Euroopan yhteisrahoitteisiin kumppanuuksiin (co-funded partnerships), joiden ensimmäiset haut tutkijoille avautuvat näillä näkymin vuonna 2022. Horisontti 2020 -ohjelman aikaiset vanhat verkostot ja uudet kumppanuudet tulevat joka tapauksessa toimimaan rinnakkain vielä useita vuosia.

Lisätietoja

- tiedeasiantuntija Kajsa Ekroos, kajsa.ekroos@aka.fi, +358 295 33 5132 (29.10.2020 asti)
- kansainvälisten asioiden päällikkö Johanna Hakala, johanna.hakala@aka.fi, +358 295 33 5147

